

Тема: Практична робота № 7. Скіфи на території України.

Мета уроку: охарактеризувати процес появи кочових племен на території України, проаналізувати основні заняття скіфів, територію розселення та історичну долю кочівників, формувати вміння аналізувати історичні джерела, скласти порівняльні таблиці, орієнтуватися на історичній карті, виховувати почуття поваги до історичного минулого.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/m-5mNlwQ7Tw>

Опрацюйте опорний конспект:

На початку свого перебування у причорноморському степу скіфи і кіммерійці мирно співіснували і навіть створювали тимчасові військові союзи. Проте під тиском масагетів скіфи, слідом за кіммерійцями, мігрували до Передньої Азії, де завоювали значні території і створили державу Ішкуза. Однак уся військова знать скіфів була знищена за наказом мідійського царя, і народ без лідерів повернувся у причорноморські степи. Освоївшись та підкоривши місцеві племена, скіфи об'єднались у Велику Скіфію, що проіснувала до III ст. до н.е.

Наприкінці VI ст. до н. е. в причорноморських степах формується могутнє державне об'єднання на чолі зі скіфами – Велика Скіфія.

Період найвищого розквіту Скіфії припадає на IV ст. до н. е. Його пов'язують з правлінням царя Атея.

Частина скіфів була осідлою, частина – кочівною. Геродот, відвідавши Велику Скіфію, виділив декілька видів скіфів: скіфи-кочівники, елліно-скіфи, скіфи-землероби, скіфи-орачі та царські скіфи. Останні вважали усі інші категорії своїми рабами та збирали з них та місцевого населення данину. Царські скіфи мали свого царя, проте його влада була досить обмеженою.

Основні заняття:

- **Скіфи-кочівники** – розводили коней.
- **Скіфи-орачі і скіфи-землероби** вели осілий спосіб життя і займалися землеробством, використовували дерев'яний плуг.
- Займалися садівництвом, ремеслами, торгівлею.

На початку VI ст. до н.е. перський цар Дарій I вторгнувся на територію Скіфії. Для оборони була застосована тактика “випаленої землі” та блискавичних набігів невеликими загонами. Щоб запобігти значним людським втратам, перське військо поспішно ретирувалося, хоча й не зазнало жодної нищівної поразки. З тих пір вони вважалися непереможними і були значущою військовою силою цього регіону. А все через культ воїна та військову структуру суспільства. Розквіт Великої Скіфії – IV ст. до н.е. за царювання Атея.

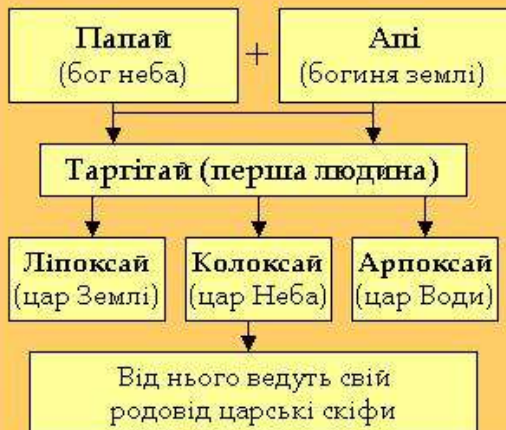
У III ст. до н.е. під тиском наступаючих зі сходу сарматів скіфи покидають свою територію, лишаючи собі лише південь гирла Дніпра та степовий Крим. Так з'явилася Мала Скіфія. Вона відігравала значну роль у регіоні, воюючи з грецькими полісами. Як державне та суспільне утворення Мала Скіфія проіснувала до III ст. н.е.

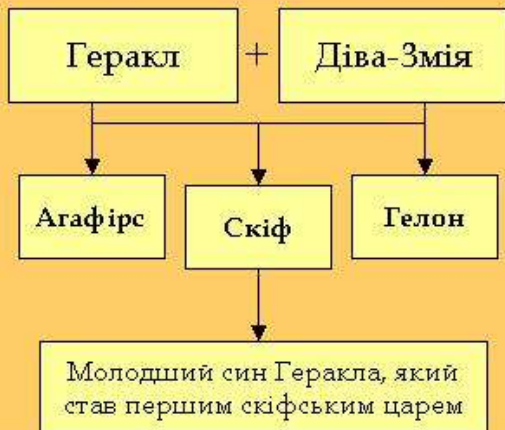
Скіфи

Походження скіфів за Геродотом

Скіфська легенда

Грецька легенда

Скіфи — назва об'єднання племен, які заселяли територію степової і лісостепової зон України в ранньому залізному віці від VII до III ст. до н. е.

Скіфська культура залишила багато пам'яток. Цьому сприяли захоронення – кургани, де хоронили багатих скіфів з їх особистими речами. Знахідки вказують на те, що скіфи були видатними ювелірами. У мистецтві мали особливий «звіриний стиль».

Золото скіфів

Кінський нахрапник (IV ст до н. е.)

Золотий кінський налобник з кургану Велика Цимбалка (I ст. до н. е.)

Фіала з кургану у Солохах

Нащитна бляха у вигляді пантери (VII ст до н. е.)

Золотий браслет з кургану Куль-Оба

Кубок з кургану Куль-Оба.. Фрагмент

Шлем з кургану Ак-Бурун (IV ст. до н. е.)

Скіфські племена були одними із самих більших аматорів золота в прадавньому світі. Золото супроводжувало їх завжди й скрізь: від дитячої колиски до могили.

Велика Скіфія існувала з VII ст. до н.е. по III ст. до н.е., у той час як Мала Скіфія була заснована у III ст. до н.е. і розчинилася у інших державних утвореннях прадавнього Криму у III ст. н.е.

Золота пектораль

(IV ст. до н.е. з кургану Товста Могила)

Серед пам'яток скіфської культури визначне місце належить пекторалі. «В ній втілено душу цілого народу», – написав відомий український археолог Б.М. Мозолевський, який в 1971 році відкрив її світові.

Грецькі майстри - торевти - робили чудові золоті прикраси, предмети одягу й частини зброї спеціально для войовничих скіфів. Саме завдяки такому змішанню грецьких мотивів і звіриного стилю народилося знамените скіфське золото.

Гребінь з кургану Солоха

Ваза з кургану Куль-Оба

Домашнє завдання: Прочитати пар. 31.

Запишіть "Основні заняття скіфів".

Завдання надсилайте на освітню платформу Human,
вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com